

Nieuwe impuls Gegevens Knooppunt Groningen (GKG)

18 oktober 2021

Inleiding

In 2018 zijn we in de regio Groningen met vier gemeenten, twee waterschappen, de provincie en de veiligheidsregio gestart met een samenwerking op het gebied van het delen van data. Samen met het regionale bedrijfsleven en onderwijsinstellingen en landelijke koepelorganisaties geven we elkaar de ruimte om ervaring op te doen en van elkaar te leren.

De samenwerking op het gebied van het toegankelijk maken van gegevens is uniek in Nederland. Nergens in Nederland wordt nog op deze manier samengewerkt. Nieuw is het dus ook voor elke deelnemer aan het Gegevens Knooppunt Groningen (GKG). Vandaar dat in eerste instantie een samenwerkingsperiode van 4 jaar met elkaar werd overeengekomen.

Op rijksniveau lopen er allerlei programma's die de digitalisering van de overheid ondersteunen. Deze programma's worden ook regionaal vertaald, bijvoorbeeld door de provincie Groningen zoals bijgaand artikel dat laat zien.

De verbinding tussen data enerzijds en maatschappelijke opgaven anderzijds moet de inwoners en bedrijven in de regio Groningen gaan ondersteunen. Het lokaal realiseren van deze doelstelling vergt op verschillende beleidsterreinen regionale samenwerking, zoals de provincie ook in bijgaand artikel aangeeft.

Het GKG biedt de regionale overheden en semioverheden een organisatorische en technische de benodigde infrastructuur voor het samenwerken op het gebied van data.

Aanleiding

Wij hebben als één van de initiatiefnemers vanaf de start in het GKG geparticipeerd. We doen dat omdat:

Figuur 1 afbeelding krantartikel

Eind 2021 zijn de vier jaren om en moeten we bepalen of en hoe we het Gegevens Knooppunt Groningen (GKG) voorzetten. Daartoe is een externe evaluatie uitgevoerd. De resultaten daarvan zijn in bijlage 1 opgenomen.

- We data-analyses laten maken door externe bureaus, terwijl we zelf alle data in huis hebben.
- We zien dat anderen (gemeenten, provincie en waterschappen) dezelfde vragen hebben als wij ten aanzien van maatschappelijke vraagstukken.
- We zien dat we elkaars data en gegevens nodig hebben voor het beantwoorden van onze 'eigen' vragen.
- We door middel van deze samenwerking onze kwetsbaarheid kunnen reduceren (kennis delen en kennis vergroten).

Kortom, wij staan op het standpunt dat wij ten behoeve van de aanpak van maatschappelijke opgaven het niet alleen kunnen en andere regionale overheden nodig hebben willen wij die vragen kunnen beantwoorden.

GKG-deelname

In de praktijk hebben de deelnemers geparticipeerd in:

- De ontwikkeling en totstandkoming van een regionaal datanetwerk inclusief een webomgeving waar naast data ook informatieproducten kunnen worden afgenomen.
- De ontwikkeling en de totstandkoming van de waterketenkaart, inclusief een pilot met Logius (onderdeel van het Ministerie van BZK) voor het realiseren van een TerugMeldVoorziening (TMV), waardoor deze kaart altijd actueel blijft.
- Een verkenning voor het monitoren en meten in het kader van wateroverlast als mogelijk vervolg op de waterketenkaart.
- De (door)ontwikkeling van de bestaande dashboards in het Sociaal Domein (samen met gemeente Midden-Groningen).
- De ontwikkeling van een eenduidige aanpak voor het meten en monitoren de warmtetransitie in wijken en buurten als onderdeel van de algehele energietransitie en in het kader van de wijkuitvoeringsplannen (WUP).
- Het vertalen van het principe van klantreizen als onderdeel van de omgevingswet naar de praktijk. Wij hebben aan de uitvoering van een onderzoek bijgedragen.
- Inzet geleverd aan het GKG Datalab.
- Bijdrage leveren aan workshops, hackatons/mapatons, communitydagen en kenniscafé's (voor Corona) en aan Webinars (tijdens Corona).

Meerwaarde GKG

Tot op heden zijn de volgende resultaten bereikt:

- Een goed functionerend regionaal datanetwerk welke wordt gehost en beveiligd door de Rijksuniversiteit Groningen, Centrum voor Informatietechnologie (RUG-CIT).
- Een datanetwerk dat toegang biedt tot 828 databronnen (d.d. juni 2021).
- Een webomgeving met 18 ingerichte informatieproducten op het gebied van waterbeheer, energietransitie, bodem en ondergrond en bodemkwaliteit die door zes voormalige kenniskringen met een gemiddelde bezetting van 20 leden en het Samenwerkingsverband Waterketen werden geformuleerd en door het Datalab werden ingericht en aangesloten en momenteel beheerd.
- Een Datalab met specialisten van de deelnemende GKG-bronhouders, dat na de zomer van 2019 werd geïnstalleerd en tot medio 2020 met grote inzet aan de informatieproducten heeft

gewerkt. De onderlinge uitwisseling van kennis en ervaring heeft aan het resultaat bijgedragen. Deelnemende organisaties konden gebruik maken van trainees.

- Tot de Coronacrisis elk jaar een Communitydag en een GKG-kenniscafé en vanaf december 2020 elke maand een webinar met gemiddeld 30 deelnemers. Een uitnodiging daarvoor gaat naar meer dan 400 communityleden.

Het GKG heeft het volgende opgeleverd:

- De GKG-netwerkinfrastructuur is op basis van de wensen en behoeften van regionale bronhouders gerealiseerd. Het was voor ons niet nodig om geld uit te geven voor de aansluiting op commerciële voorzieningen.
- Maatschappelijke opgaven kunnen grotendeels in eigen beheer worden uitgevoerd zodat we minder werkzaamheden aan derden hoeven uit te besteden. Een directe besparing op onze uitgaven.
- Omdat wij in het GKG participeren is onze bijdrage aan het Samenwerkingsverband Waterketen Groningen Noord-Drenthe verminderd.
- Kennisopbouw en -verrijking van onze GIS- en data-specialisten in het GKG Datalab.
- Door gebruik te maken van het traineeship hebben wij enerzijds de kosten van deelname aan het Datalab gereduceerd en anderzijds de uitvoering van eigen werkzaamheden door de inzet van een trainee kunnen uitvoeren.
- Door verdere onderlinge afstemming van het gegevensbeheer tussen waterschappen en gemeenten is bespaard op reguliere kosten voor beheer en onderhoud en het besparen van kosten voor de verbetering van watersystemen.
- Optimaal profiteren van de kennis die in de regio aanwezig is, evenals het creëren van een netwerk met, naast gemeenten, ook semioverheden en zorgaanbieders als het gaat om het Sociaal Domein.
- Gezamenlijk ontwikkelen en beheren van informatieproducten waar dat mogelijk en wenselijk is, waardoor de kwetsbaarheid en kosten informatievoorziening worden verminderd.
- Werken aan een meer eenduidige overheid in de regio Groningen.
- Versterken van en aansluiten bij de gemeentelijke ontwikkeling naar een datagedreven organisatie en door continuïteit in de informatievoorziening effectiever kunnen sturen.
- Regels uit plannen en verordeningen op kaart te zetten (werkingsgebieden) en deze (interbestuurlijk) af te stemmen, zodat inwoners en ondernemers in de regio Groningen helder inzicht wordt gegeven in de regelgeving.
- Door maatschappelijke opgaven gezamenlijk op te pakken is het mogelijk het schrikbeeld van een enorme operatie in hapklare brokken te hakken. Op ziele wijze ontstaat er inzicht en overzicht van de werkzaamheden die wij moeten uitvoeren, dan wel werkzaamheden die wij in gezamenlijkheid kunnen gaan aanbesteden.
- Partijen die al ervaring hebben kunnen als aanjager de anderen helpen door leerervaringen te delen. Zo wordt expertise opgebouwd in de regionale overheidsketen en niet bij private partijen.
- Plannen kunnen door ze onderling af te stemmen met elkaar worden vergeleken (benchmarking).
- De maatschappelijke opgaven te meten en te monitoren. Zodat wij onze bestuurders kunnen informeren over de voortgang van onze projecten en het behalen van onze doelen.

Bijzonderheden tijdens de samenwerkingsperiode

Afgelopen 4 jaren hebben zich bijzonderheden voorgedaan die hun invloed hebben gehad op het GKG-samenwerkingsverband en die we niet onvermeld willen laten:

- Zoals overall heeft ook Corona effect gehad op het GKG. Met name het ontbreken van het fysiek ontmoeten heeft ervoor gezorgd dat we de onderlinge samenwerking niet konden uitbouwen en de bekendheid van het GKG vergroten.
- We hadden ook door herindelingen te maken met veel verloop bij managers en inhoudelijk specialisten bij de deelnemende bronhouders. Dat heeft de productiviteit van de Regiegroep GKG en het GKG Datalab onder druk gezet; stoelen bleven soms onbezet en er konden niet altijd uren geleverd worden vanuit de bronhouders.
- In aanvulling op het voorgaande; juist door het verloop is de laatste periode er sprake van krapte. Daar waar mogelijk is er wel veel gedeeld en zijn er voorbeelden waarin we elkaar konden ondersteunen.

Voorstel nieuwe impuls

De Regiegroep GKG, met daarin zitten alle bronhouders die participeren in het GKG, is aan een extern bureau opdracht gegeven een eindevaluatie van het GKG uit te voeren. De inhoud van de eindevaluatie is in de Regiegroep en in het Collega van Advies besproken. De inhoud en de adviezen van de eindevaluatie worden unaniem omarmd. Samen met de wensen en behoeften van de bronhouders rond de voortzetting van het GKG zijn deze verwerkt in het volgende voorstel:

- De Regiegroep GKG stelt voor de GKG-samenwerking met 1 jaar te verlengen. Deze verlenging geeft de deelnemende bronhouders enige tijd te werken aan een nieuw perspectief voor het GKG en een uitgewerkt en onderbouwd voorstel na de zomer van 2022 aan het GKG Bestuur te kunnen voorleggen. Daarnaast biedt deze verlenging ook ruimte voor een zorgvuldige afbouw van het GKG, mocht dat aan de orde zijn.
Deze verlenging vereist conform afgelopen samenwerkingsperiode van elke deelnemer een bijdrage van € 15.000. Met dit bedrag wordt de huidige infrastructuur in stand gehouden en, daar waar strikt noodzakelijk, uitgebouwd.
Het uitgangspunt is dat bestaande afspraken (missie/visie, penvoerderschap, financieel beheer, overeenkomsten met derden) voor deze termijn worden gecontinueerd. Voor missie/visie en begroting 2022 zie respectievelijk bijlage 2. en 3.
- De Regiegroep zal nog dit jaar de inhoud van de nieuwe impuls aan het GKG Bestuur voorleggen en bespreken. In de Bestuursvergadering worden de scenario's van de voortzetting van het GKG inclusief daar haar bijdrage aan kan leveren. Voor die bestuurlijke bijdrage zal het Bestuur begin 2022 vervolgens een strategische agenda van de Regiegroep GKG ontvangen.
- Het jaar 2022 geeft de samenwerkende bronhouders de ruimte om te werken aan nieuw perspectief op de volgende punten:
 - De regionale waarde van het GKG inhoudelijk te versterken: 3 maatschappelijke opgaven zijn in de vorm van een propositie uitgewerkt (warmtetransitie/wijkuitvoeringsplannen, omgevingswet/werkingsgebieden, sociaal domein/jeugdzorg) en moeten met gebruikmaking van de bestaande GKG-infrastructuur voor elke deelnemer hun meerwaarde bewijzen. In te stellen kenniskringen moeten bijdragen aan vertrouwen, eigenaarschap en commitment, zowel tussen de bronhouders onderling als bij elke bronhouder intern.
 - Het aantal deelnemers aan het GKG te vergroten. Alle Groninger overheden worden uitgenodigd deel te nemen aan een te organiseren GKG Communitydag, waar de proposities worden gepresenteerd en ter plaatse verder worden uitgewerkt bijvoorbeeld in de vorm van een hackaton of mapaton. Een definitief voorstel voor het verlengen van

de GKG-samenwerking voor een periode van 3 jaar zal in het najaar van 2022, rekening houdend met de najaarsnota, aan het [Colleges/DT/MT] van alle Groninger overheden en semi-overheden ter besluitvorming worden voorgelegd.

- De eigen organisatie mee te krijgen. Het betreft dus niet alleen de actieve deelname aan de proposities en een gezamenlijk te organiseren GKG Communitydag. Maar ook de actieve ingebruikname van de resultaten van het GKG in het primaire werkproces zodanig dat het opgave- en vraaggericht werken van het GKG als meerwaarde wordt ervaren.

Bijlage 2

Missie, visie GKG

Het Gegevens Knooppunt Groningen komt uit een fase van pionieren en staat voor de opgave om naar een meer bestendige activiteit te transformeren. Uit het gesprek van de regiegroep op 13 mei is het volgende samengevat over de te volgen koers.

Missie - Maatschappelijke Opgave

Het Gegevens Knooppunt Groningen beantwoordt vragen uit de maatschappij op basis van informatie en data, waar overheden die vragen niet goed alleen kunnen beantwoorden.

Vragen komen van bestuurders, inwoners, bedrijven en ketenpartners.

Data komt van deelnemers, andere overheden of partijen of openbare bronnen.

Visie – Toegevoegde waarde

Het GKG is gestart vanuit de overtuiging dat we die antwoorden makkelijker samen kunnen beantwoorden. Makkelijker kan ook sneller, goedkoper en/of efficiënter zijn, of van betere kwaliteit. Gezamenlijk zorgen we dan voor:

- Efficiënt verzamelen, verbinden en verrijken van regionale en landelijke data;
- Actualiteit, volledigheid, betrouwbaarheid;
- Ondersteunen van maatschappelijke vraagstukken door data en informatie naar een hoger gemeenschappelijk niveau te brengen.

Inhoudelijke vertaling

In de volgende maatschappelijke opgaven die nu spelen in Groningen, kan GKG een rol spelen:

- Energietransitie/warmtetransitievisie;
- Omgevingswet/Werkingsgebieden;
- Sociaal Domein/Jeugdzorg.

De vraag is welke specifieke toegevoegde waarde we dan in die opgave kunnen en willen hebben, en wat het voordeel is als GKG het doet voor een bestuurder, een inwoner, een beleidsmaker of een data-specialist.

Als we die vraag concreet en onderbouwd kunnen beantwoorden hebben we “bewijs” voor de eerder geformuleerde overtuiging. Daarvoor moeten we ook goed kiezen welke vragen we wel en niet beantwoorden.

Achtergrond maatschappelijke opgave

We doen dit omdat:

- We willen inspelen op maatschappelijke, sociaaleconomische en bedrijfsmatige veranderingen;
- We sneller willen reageren op initiatieven uit de samenleving en op calamiteiten;
- Regionale overheden zich meer als één overheid willen presenteren en als eenheid willen opereren;
- Regionale overheden gezamenlijk zorgdragen voor eenduidige of afgestemde beleidsvorming en dienstverlening op basis van dezelfde data (van sectordienstverlening naar overheidsdienstverlening). Belanghebbenden kunnen meer worden betrokken bij beleid en ruimtelijke ontwikkelingen;

- Optimaal gebruik willen maken van beschikbare gegevensbronnen en instrumenten (hergebruik) ter verbetering van de eigen processen;
- Het door de samenwerking binnen GKG makkelijker wordt om grip te krijgen op de informatievoorziening van de eigen organisatie. De omvang en de diversiteit van data neemt exponentieel toe evenals de snelheid van technologische ontwikkelingen en het aantal relaties.

Randvoorwaarden datagebruik en techniek

Data en informatie moeten aan een aantal standaarden voldoen:

- Data moet beschikbaar, bestendig en bruikbaar zijn, zoveel als mogelijk ook voor burgers en bedrijven en onderwijsinstellingen (gelijke informatiepositie, meer samenwerken, betere dienstverlening);
- Data moet aansluiten op relevante wetgeving, onder andere de Omgevingswet en de Wet Open Overheid en programma's zoals Digitale Agenda 2020 met daarbinnen Common Ground en Overheidsnetwerk GDI/GGI en de decentralisatie van rijkstaken. Het beschikbaar stellen van data als open data onder het motto "open, tenzij";
- Bronhouders garanderen dat de door hen aan het GKG geleverde data en informatieproducten openbaar zijn in de zin van de Wet openbaarheid van bestuur, tenzij alleen voor intern gebruik binnen het GKG;
- Voldoen aan landelijke standaarden voor informatie-veiligheid ([BIO](#), [Baseline Informatiebeveiliging Overheid](#)) en privacybescherming (AVG).

Organisatieprincipes

We doen dit door:

- Samen te werken als bronhouders met een gelijke positie, als een "community";
- De samenwerking te beperken tot overheden binnen de provincie Groningen;
- Andere partijen desgewenst als afnemer toegang te geven tot het GKG;
- Ruimte te bieden aan experimenten en deze stimuleren, als een werkplaats gericht op digitale ontwikkelingen (datascience) en digitale diensten (API's) ten behoeve van onze regio;
- Geen commerciële activiteiten te ontplooiën, meer los te komen van leveranciers van hardware, software en data, en op verzoek samen te werken met andere regio's.

Bijlage 3. Begroting 2022

d.d. 11-10-2021		
Begroting GKG 2022		
(bedragen excl. btw)		Begroting 2022
Vaste kosten		
<i>Basisinfrastructuur GKG</i>	Hosting en beveiliging (*)	€ 13.500
	Financiële administratie	€ -
	Onderhoud en beheer architectuur GKG (*)	€ 8.000
	Onderhoud en beheer datainfrastructuur (Datalab)	€ 12.500
	Functioneel beheer (Datalab)	€ 10.000
	Technisch beheer en onderhoud	€ 12.500
	Procescoördinatie en -begeleiding	€ 35.000
	Viewer-licenties (*)	€ 13.000
	Onafhankelijk toezichhouderschap	€ 3.500
	Onvoorzien	€ 4.500
Totale vaste kosten		€ 112.500
Variabele kosten		
<i>Nieuwe maatschappelijke opgaven</i>	Technische ontwikkeling	€ 10.000
	Functionele ontwikkeling	€ 12.500
	Opbouw datainfrastructuur (Datalab)	€ 15.000
Totale variabele kosten		€ 37.500
Totaal kosten		€ 150.000
Vaste opbrengsten	Bijdragen 5 Bronhouders/eigenaren a € 15.000	€ 75.000
	Bijdragen WKK-samenwerking	€ 35.000
	Bijdragen Afnemers	€ 2.500
	Bijdragen Partners	€ -
Totale vaste opbrengsten		€ 112.500
Variabele opbrengsten	Bijdrage maatschappelijke opgave Energietransitie/WTV: 2 bronhouders, 1 deelnemer	€ 12.500
	Bijdrage maatschappelijke opgave Sociaal Domein/Jeugdzorg: 2 bronhouders, 1 deelnemer	€ 12.500
	Bijdrage maatschappelijke opgave Omgevingswet/werkingsgebieden: 2 bronhouders, 1 deelnemer	€ 12.500
Totale variabele opbrengsten		€ 37.500
Totaal opbrengsten		€ 150.000